

88

451581

Țara Noastră

DIRECTORI: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 29

20

KOLOJIE RI M. K1924GAZDASAGI AKADEMIA
KÖKÖVITARA

In acest număr: Filoxera Ardealului de Octavian Goga; Trecea un om, poezie de Octavian Goga; O datorie târzie de Cezar Petrescu; La căpătâul Micei Antante de Alexandru Hodoș; Dalina de Septimiu Popa; In vecini de Vintilă Russu Șirlianu; Colonizările agricole de Ion Iacob; Bilanțul și perspectivele Internaționalei a III-a de G. M. Ivanov; Gazeta rimată: Expozeul de Rabin-Rahaf-Fagore; Insemnări: Comemorarea lui Ady; Cei prezenți și cei cari au lipsit; O campanie incalificabilă; Premiile „Dimineței”; O sută... rea; Leonard e țărănist; Perpetuum mobile; etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

Filoxera Ardealului

Zilele trecute s'a petrecut la Cluj un eveniment mut, fără nici un ecou în opinia publică, care însă e cât se poate de caracteristic pentru anumite stări din Ardeal și luminează indiscret laboratorul fostului Consiliu dirigent. Evenimentul e întrunirea comitetului de-o sută, la care d. Iuliu Maniu a explicat eșuarea ultimelor sale dispute și recenta îndușmănire cu partidul țărănesc.

Niciodată o asemenea întâlnire a adversarilor noștri nu s'a ținut în condiții mai neprielnice ca cea de acum, fiindcă niciodată acțiunile celebrului consorțiu n'au fost așa de scăzute ca acum. Ridicolul, cu pecetea lui care ucide, planează iarăși deasupra iluștrilor corifei, clasați definitiv în ochii tuturor. Tragicomedia pertractărilor a luat proporții homerice și-a trecut în conștiința obștească, lăsând în urmă scârbă unanimă și-un aier acru de banalitate. Lumea care din lipsă de orientare și din bunăvoință excesivă mai avea totuși oarecari rezerve de făcut, s'a lămurit în sfârșit, și-a putut vedea limpede. A priceput și valoarea morală și consistența politică a numitei tovărășii. Oamenii, care de cinci ani și-au dus neconținut partidul la târg, au apărut în plină lumină. Negustoria frivolă i-a compromis într'un mod iremediabil pe micii traficanți provinciali. Cu drept cuvânt, după ultimul eșec, toți câți mai presupuneau un rest de demnitate în organismul bolnav, se așteptau la o reacțiune. Nu se poate închipui, — își ziceau cei mai mulți, — ca o astfel de bațjocură să fie suportabilă, și conducătorii să nu plătească cu capul o atât de stupidă epopoeie. Se privea, deci, cu atențiune la noua adunare, nădăjduindu-se un semn de viață și-o afirmare cât de timidă a unei reculegeri.

Ei bine, adunarea s'a ținut deunăzi la Cluj, copleșită de aceeaș somnolență mălăiață, ca și acum douăzeci de ani la hotelul Jägerhorn din Budapesta. Patruzeci din sută, admirabilii voiajori politici care

operează pe spinarea Ardealului s'au prezentat și-au șezut la ședință. Domnul Iuliu Maniu, cu vechea rabulistică spălăcită și-a desvoltat „expozeul”. A nu știu câta oară și-a exhibat din nou penibila secrețiune cronică, cu care s'a obișnuit să-și hrănească partizanii. Mâncarea nesărată a fost înghițită cu aceeaș blândețe plictisitoare ca totdeauna. Fruntașii au dat din cap și moțiunea lor sălcie ca o apă chioară s'a votat fără nici un incident. Totul a trecut în pace și bună învoială, ca un inocent congres al pescăriilor, sau ca o consfătuire a consiliului de administrație al fabricii Renner din Cluj.

Am întâlnit prieteni profund consternați de acest marasm, minți deschise sguidute de nenaipomenita admormire. Ei mi-au pus nenumărate probleme, fără a avea posibilitatea să le găsească o deslegare. De unde vine groasnica zăpăceală dela conducerea așazisului partid național, — mă întrebau, — și cum se explică inerția blegă cu care se primesc aici cele mai patente certificate ale incapacității? Cum nu simt acești bieți cetățeni, că râde țara de ei, și că vor fi trecuți generației viitoare ca un monument al coborârii de inteligență? De ce nu vor să înțeleagă, că veșnicele târguieli au risipit capitalul colectiv al Ardealului și că anihilarea politică e rezultatul sigur al colindării pe la toate porțile? Și la urma urmelor, prin ce se justifică complecta lipsă de inițiativă din rândurile lor, absența oricărui avânt moral și absoluta negațiune a celor mai modeste pretenții intelectuale?

Valul de întrebări care mi-a dat asalt mi s'a părut foarte logic, în sufletul meu însă n'a trezit o deosebită amărăciune, fiindcă sunt familiarizat de mult cu această specială psihologie și sunt sătul de ea până în gât. Orice răsunset al ei îmi reamintește decenii întregi de sbucium, cu care am lovit-o la mir, secondat de revolta atâtor inimi generoase. Paginile revistei *Țara Noastră* n'au făcut decât să perpetueze o luptă programatică începută odinioară. Cum s'a spus la atâtea ocazii, aici nu e o boală politică cu care ne batem noi, e un rău mult mai adânc, e o structură de suflet și de minte cu totul particulară, ră-tăcită în zilele noastre. Dincolo de raza caracterului popular, conservat intact în țărâtimea ardeleană și perfect înrudit cu toate impulsurile de rasă, noi ne poticnim de zestrea moștenită pe urma regimului unguresc. Ce sunt acești domni constituiți într'o societate de exploatare, ce e mentalitatea disonantă, ce sunt umbletele lor de zănatici, dacă nu rezonanța târzie a rătăcirilor de subt Unguri? Prostia cu care ne stropesc astăzi e funinginea postumă a unui întunec de-o mie de ani. Până în cele mai mici amănunte se poate descifra această rețetă. Ori-zontul de gândire la care se ridică e nota curentă a adunărilor jude-țene din fosta Ungarie, plus toate defectele foștilor sclavi și pervertirea prin străinism. Cu acest bagaj ei prelungesc în mod înconștient trecutul dezastruos, și purtați de sugestiunile lui, se sbat înzadar, dau din mâini și din picioare, fără să-și găsească locul în noua așezare de stat, la înfăptuirea căreia din traista lor n'au dat nimic. Așa cum au fost ieri pe vremea lui Wekerle sau Tisza, așa sunt și astăzi. Ei mobilizează în fața ideii noastre de stat tot vechiul arsenal. Cine i-a cunoscut în intimitate rămâne uimit de fenomenul curios de îngrădire,

care a hotărât să se plimbe printre noi în mod anahronic un capitol de istorie dureroasă, o colecție desagregabilă de mumii vivante. Toată neînțelegerea între ei și țară se rezumă în nenorocirea lor de-a nu-i fi contemporani. Ce fac acum de cinci ani încoace, e copia fidelă de demult. Și-atunci au dormit în sens aprobativ, și-atunci au redactat moțiuni într-o cameră de restaurant, deslipeți de durerile mulțimei și de sintaxa românească. De câte ori le cetesc punctele și considerațiile cu care apar la gazetă, de câte ori mi se spune de expozeurile domnului Iuliu Maniu, totdeauna îmi reînvie ca un coșmar meschina bucatărie politică din ultimele două decenii ale Ardealului unguresc, care dacă se mai lungea o jumătate de veac, existența noastră națională ar fi fost catastrofal primejduită. Această pâclă plumburie îi învăluie și-acum. Cu o asemenea conformație, nu e nici o mirare că nu pot cădea de acord cu nimeni și că solidaritatea lor e anticerebrală ca a unei secte în descompunere.

Iată de ce, pe mine nu m'au mirat câtuși de puțin nici pertractările dlui Maniu cu toate partidele din țară, nici eșuarea lor, nici lipsa de reacțiune a comitetului de-o sută după cea mai proaspătă derută ilariantă. Acești oameni prinși în angrenajul trecutului, ai cărui prizonieri sunt, rămân inadaptabili și inutilizabili. Ei nu pot conta ca un corp politic, ci sunt meniți să se afilieze individual la diversele categorii, cu care se vor contopi fără urmă. Zvârcolirile lor sunt tot așa de zadarnice ca și gândul nebun de-a întoarce carul istoriei cu oiștea înapoi. Disparația le va fi lentă și anostă ca ori-ce agonie austriacă. Vor cădea în desuetudine și vor ieși din circulație ca plugul de lemn, bunăoară, ca gulerul „vatermoerder“ dela Viena, ori ca pușca cu cremene. Din rezervoriul de forțe al țăranilor noștri însă se vor smulge energii noi, care înfrățite cu pătura sănătoasă a burgheziei actuale în prefăcere, vor da acestui colț de pământ aspectul compatibil cu năzuințele lui.

Că până la fatala evaporare de pe arenă se vor mai încurca încă în ițele tuturor partidelor un mănunchiu de izolați, e adevărat. Că distinele populației noastre vor mai avea de suferit pe urma lor, e aproape sigur. În materie de prestigiu politic ei și-au compromis țara de origine, prin neputința organică de-a adopta religia patriei unite. Subt acest raport unii îi socotesc un nenorocit accident de naștere, alții un blestem de cununie. Poate că sunt și una și alta. Mie însă mi se par: filoxera Ardealului, o maladie trecătoare, care mănâncă din via Domnului. Scăparea, firește, e tot în metoda consacrată a altoirii. De astădată însă nu prin vișă americană, — cum încercase mai deunăzi comitetul de-o sută la legația Statelor-Unite, când cu condoleanțele la moartea lui Wilson, — ci cu rădăcină românească get-beget, în procesul de nivelare normală a unui popor care eliminează slăbiciunile vremelnice ca să-și salveze eternitatea.

OCTAVIAN GOGA

Trecea un om...

Pe sub fereastra casei mele
In largul drumului de țară,
Subt ceriul alb stropit cu stele
Trecea un om cântând aseară.

Era un cântec care spune
Durerile ce-adună anii,
Trist ca un plâns de'ngropăciune,
Cum numai ei îl știu, țărani.

De unde oare călătorul
Il adusese'n sat la mine,
Din ce mister pornea fiorul,
Din ce adânc, din ce ruine?

Il ascultam cum jalea-i blândă
Deasupra văilor se'mparte,
Nemângăiată și plăpândă
Ca o mustrare de departe.

Și cum se risipea 'nainte
Oftarea lui îndurerată,
O clipă mi-am adus aminte,
Că și eu am cântat odată...

OCTAVIAN GOGA

O datorie târzie

— „Isvor, țara sălciilor“ —

Cu cinci, cu zece, cu treizeci de ani în urmă, pe coasta de Azur, pe Riviera, pe plajele normande ori bretonne, pe coasta Adriaticei și Mediteranei, în stațiile de vară ale Pirineilor și în orașele alpine dela poalele ninse ale ghețarilor; la Montecarlo, la Nisa, la Ostanda, la Deauville, pe țărmul lacurilor italiene ori în principatul de operetă al Monacului; pretutindenii, unde banul lunecă ușor, glasul crupierilor începe să răsunecă decum cum clipească candelabrele electrice în colierele de perle și unde viața se desfășoară între Casino, cabarete, peluze, câmpuri de curse și careuri liniate alb de tennis; printre rastaquerii Americii de Sud, blasonații sărăciți ai Italiei în căutarea băețoasei americane cu zestre fabuloasă, și printre nobleța risipitoare până la desfrâu a Rusiei, se putea întâlni îndestul de adesea tipul marelui proprietar moldovalah, venit să-și mistuie la început venitul adunat de arendași și vechili, mai târziu moșiile hipotecate, și când totul era sleit, ipototecile moștenirii viitoare.

Această boerime, uneori cu rădăcini genealogice în letopisițele principatelor; urmași de voievozi, de principii, logofeți, bani, armași ori culceri; alții numai ciocoi de proaspătă origine fanariotă sau de îmbogățire mai apropiată, din vremi de turburi prefaceri și bănoase restaurări politice, au izbutit să hrănească cu prisosință cosmopolita cronică a timpului. În piesele vesele de teatru, în refrenele de cabaret, în romanele lumii aceleia speciale de hotel, restaurant, bar și shlepingcar, tipul moldovalah dacă nu cobora deadreptul la aventurier (cazul celor cu moștenirea terminată) era zugrăvit măcar alături de nababii moscoviți, pierzând un latifundiu pe un as de treflă (cazul celor cu moștenirea în curs de volatilizare).

Drumul streinătății a înghițit, așa, multe averi și a pierdut multe suflete. Conacele se părgineau în gospodăriile hrăpărețe și nepăsătoare ale arendașilor. Multe odrasle, născute în străine locuri, nici nu cunoșteau întinderea și nici nu puteau dibui, aproximativ, cu degetul pe hartă, ținutul unde se vor fi aflând moșiile cu îmbelșugate câștiguri. Avocatul procurist făcea și desfăcea contractele, samsarul căuta

banii împrumuturilor și se descurca singur în plata dobânzilor; granița înapoi, către țară, o călcau acești stăpâni a două treimi din întinderea lanurilor și nemărginirea codrilor; numai arareori, în vagonul de dormit, să semneze un zapis de vânzare, sau trist rezemați cu coatele de bara de alamă, cu obrazul devastat și cu ochii stinși, când averea era sfârșită și măduva osului în putreziciune.

Peste granițe, literatura pomenea despre ei în derâdere și satiră; înlăuntru, literatura îi amintea numai cu amărăciune și fără compătimire.

Erau oameni ai nici unei țări, suflete ale nici unei înduioșări.

Era acolo, sub viața de trândăvie și risipă, de nebulie nesățioasă a desfătării și de desrădăcinată vagabondare dealungul țărilor și țărmurilor, era dedesubt, fără îndoială, o dramă. Dar ea nu interesa pe nimeni și compasiune nu găsea nicăiri.

Pentru străinătate erau metecii, rastaquerii, timpurile exotice de plajă, casino, hall și restaurant — pentru țară erau satrapii nevăzuți a milioane de șerbi ai pământului, erau vrăjmașii către care pornea dușmănia răscolită a norodului, prost fără îndoială, ignorant cu siguranță, primitiv și abrutizat de superstiții și de calicie, dar mult.

Desrădăcinarea aceasta de pământ au ispășit-o aspru. Nici un glas nu s'a ridicat întru apărare, când una din cele mai revoluționare legiuri ale timpului i-au deposedat de un pământ de care de mult nu se mai aflau legați decât prin rentă.

Ei nu ne aparțineau. Suferințele și dramele lor ne erau străine, după cum depărtate le-au fost dela sufletul lor, și streine, dureroasele convulsii ale neamului de clăcași, atunci pornit să se desclește din animalitate.

Se mai păstra ici colo, amintirea de odinioară a unor stăpâni de lanuri și de oameni, cu frica lui Dumnezeu și cu dragoste de pământ. Aceia fuseseră bunicii acestora. Dar pietrele de pe morminte le erau lăsate demult în scăieți și măcieși, chiar de către strănepoții lor de sânge; iar numele de le mai era pomenit cu evlavie și înduioșare, asta o făcea vre-un popă bătrân de sat, citind pomelnicul unei bisericuțe ctitorită pe timpuri de vre-o vădană boiereasă, întru ispășirea unui păcat de nimeni știut.

Între aceleași granițe erau două neamuri, două lumi, cu desăvârșire — nu străine — ci cu desăvârșire dușmane. Ci izbăvirea uneia nu mai fu cu putință decât cu pierzania celeilalte. Și țara cea nouă, și-a început astfel zidirea temeliei peste umbra celei osândite.

Orânduirea împărțelii de pământ nu s'a isbit de prea multe greutateți. Gospodării închegate, așa ca să nu te înduri la o risipire a lor în patru vânturi, a întâmpinat legiuitorul puține. Urme, rămășiți, ruini de gospodărie, de conace, de curți, de parcuri și livezi — da! Erau moștenirea altui timp, rodul cu migală legat al altor minți și altor suflete. Epigonii nu pierdeau decât paragine. Pământul de mult și de drept, era al celui ce-l lucra din greu cu plug, boroană, sapă și seceră.

Cântecul de lebadă al acestei lumi, desființate cu un manifest

regal și cu votul unei adunări constituante, nu l-am auzit. Nici nu avea de unde răsuna. Nici nu avea pentru ce-l îngâna. Nici nu era cine-l murmura.

Ne-a venit totuși dela Paris, și în alt graiu de cât al țării, în graiul firesc al pasagerilor de palaçuri internaționale, care se întâmplă să fie și graiul lui Corneille, ne-a venit o carte blândă, încântătoare și rară.

Principesa Martha Bibescu, i-a pus în frunte un vers din cea dintâi eglogă a lui Virgiliu:

*Carmina nulla canam; non, me pascente, capellae
Florentem, cytisum et salices capetis amaras.*

Principesa Marta Bibescu, a intitulat cartea: „Isvor, le Pays des Saules“.

Fiindcă așa văzută, cu ochii marelui proprietar, viața plugarilor trebuia să amintească savoarea bucolicelor virgiliene, iar țara clisoaselor drumuri vicinale și a neîndurateleor angajamente agricole, îmbrăca, firește, romanticul decor teatral al sălciilor legănate de vânt.

Sub stihurile proaspete ale lui Virgiliu (de ce oare autoarea va fi citând *pasante* în loc de *pascente*?) și dincolo de elegiaca balansare a mladelor de răchită peste unde de râu, viața aborigenilor s'a întâmplat să fie alta de cât în scenele pastorale à la Fragonard. Era viață posomorâtă și dureroasă, asemeni celei trăite de troglodiții despre care scria cândva La Bruyère, că eșeau minunați și sperioși din colibe, la margine de drum, când trecea carăta ducelul de Burgogne, ori suita regelui Franciei și Navarei.

La indigenii aceștia ciudați, grosolani și cuviincioși, slugarnici și orgolioși, ignoranți și isteți, — amintesc de nelămurite și nedeslegate contradicții — ochiul autoarei din os domnesc și de graiu străin, s'a oprit cu nedumerire și milă. Tot astfel povesteau odinioară în răvașele lor, proconsulii Romei, însemnări curioase despre moravurile și religiile barbarilor din depărtatele provincii stăpânite.

Gingașa inimă princiară s'a aplecat deasupra acestor oameni, de-a scormonit pe cât i-a fost îngăduit tenebroasele lor suflete, le-a pus balsam blând pe rănilor murdare, le-a cercetat dramele lor obscure, și din caetele notelor adunate a înfăptuit o carte, în două tomuri, de peste douăzeci și cinci de fețe fiecare.

Cronica franceză, chiar cea mai severă și rezervată, a scris cuvinte însuflețite despre stilul mătăsoș și străveziu al autoarei, despre pitorescul lumii înfățișate, despre culoarea proaspătă a peisagiului și ciudățeniile sufletelor zugrăvite cu pensul de miniaturist oriental.

Luarea aminte, a noastră, a autohtonilor, s'a oprit însă la altceva decât la virtuțile literare, care într'o astfel de carte ne ademenesc mai puțin.

Am căutat cum se răsfrângea pământul, nevoile, oamenii, într'un suflet din familia latifundiarilor absenteiști. E firește un criteriu de prețuire brutal și poate, încă, o prejudecată. Dar nu renunțăm la firul dramei noastre morale și sociale — cucerii de meșteșugul estetic.

Abisul căscat a fost prea adânc pentru a-l socoti umplut cu spuma lirismului.

„Oamenii de aci sunt cu mult prea fini pentru a crede în lupii prefăcuți în oaie, adică în păzitorii păstori ai acestor turme.

„Trebuie să știi a primi răspunderea clasei și a păstra vestmântul ei.

„Tolstoi se îmbrăca în plugar, dar fiicele lui jucau tennis în loc să cultive moșia părintească, și priveliștea rochiilor lor albe sub umbrele lasnaiei Poliana erau îndestul pentru a risipi amăgirea bătrânului.

„Imi spun, că după ce a suferit mult și a pricinuit mari suferinți, Tolstoi, murind, n'a fost de cât un dezertor mai mult, în mica sa gară“...

Așa dar, fără să renunțe la vestmântul, îndatoririle, prejudecățile și răspunderea clasei, stăpâna moșiilor Isvor, Imoasa, Codru, Balta și Merinani a circulat printre oameni, a căutat să împartă binele fără a se amăgi de maximalismul integral și utopic la care se reduce în esență și Tolstoismul, și cu un surâs îngăduitor, nu s'a ferit să-și mărturisească și-eși desamăgirile, când generozitatea i-a fost exploatată iar binefacerea, ca în cruntul roman al lui Iohan Bojer: „Sub cerul deșert“, i s'a întors împotriva.

Locurile, oamenii, datoriile și superstițiile lor, au fost văzute însă cu ochiul cu care ne-a deprins, sau cu ochiul a cărui deprindere am pierdut-o, al lui Vasile Alexandri. Adică idilic, elegiac, bucolic — cu bunăvoință de a pătrunde în întortochiatele firide ale sufletului, — dar fără puțință de a le vedea, de cât din afară, de cât pe deasupra, și de cât luminos.

În tainele descântecele, în farmece și superstiții, în cântece și legende, povestitoarea a pătruns prin inițierea babei Uța, bătrână a toțștiutoare a cărbunelui stins, a făcutului de deochiu și de dragoste, a păgânelor superstiții ce întovărășesc fiecare sărbătoare, cu ortodoxia altoită pe vechile tradiții thrace. Însemnările și apropierea sunt unele ingenuoase, altele răbdurii urmărite, întotdeauna căutate și găsite cu adevărată și înduioșată bucurie. Poate îngreunează chiar prea mult cartea sub belșugul lor — o treime din cele două tomuri abia a putut cuprinde materialul folcloristic înghemuit — dar dovedește cu îndestulare o dragoste care s'a trudit să nu fie numai superficială; tandrețe manifestată gentil, printr'o beza cu două degete, cetelor de coșai asudați întorși în asfințit, din ceardacul conacului.

Că aceste datine, superstiții, legende, zicale și descântece, sunt un neprețuit tezaur păstrat peste milenii să ne întărească orgoliul de urmași ai Thracilor care se știau nemuritori — nici o îndoială. Toată religia greacă, misterele orfice, cultul lui Dionisos, înțelepciunea lui Socrat, Platon, Plotin și a Pitagoricienilor, gândurile despre viață și nemurire, migrațiile sufletelor și izbăvirea în eternitate, au venit și s'au nutrit din acele fumegoase doctrine thracice, al căror misticism brumos a săpat pe încetul limpeziciunea și lumina naționalismului elen. O recunoaște cu îndestulare Platon în *Gorgias*; și *Phedon*, o spune

atât de limpede C. Toussaint în fermecătoarea carte „L'hellénisme et l'apôtre Paul“. Pătrunzând aceasta, stăpâna moșiilor Izvor, Imoasa, Codru, Balta și Merinani și-a prețuit clăcașii, nu numai ca tot atâtea brațe mânate de vechil la seceră, coasă, prașilă și cules, ci ca pe urmașii unui neam îndepărtat și de o gravă nobleță patriarhală. Superstițiile au încetat de a însemna barbarie; datinile, împietrire stupidă în timp; sărbătorile păgânești, trândăvie, iar gravitatea tăcută și sobră a oamenilor, stupezenie.

Cartea le spune frumos acestea. Principesa Marta Bibescu a plătit târziu și cu generozitate datoria unei întregi clase. Fără îndoială, străbătând altfel filele celor două tomuri, noi indigenii, care avem cu una ori două generații în urmă, un bunic ori străbunic cu ișari și opinci, od hnit întru Domnul încrucișând pe piept mâini bătătorite de munca boierescului, am întâmpinat cu surâs îndestule șovăeli și judecăți inocente. Dar viața aceea a fost văzută de autoare de sus, noi am trăit-o de jos. Pentru unii a fost un spectacol interesant, mișcător chiar — pentru noi propria-ne dramă ereditară. Nu este o vină, nu e o slăbiciune, — e un fapt.

Câteva capitole; *Psyché, le papillon de la mort, Chapitre des bienfaits, Samca, Meurtre de l'Intendant, la Damnation des Fleurs* — sunt pagini rare și străbătute de un suflu care nu rămâne numai literatură cu lirismul în feminitatea dulcelui Loti. Ochiul stăpânei (condeiul mă fura să scriu *streinei*) a întrevăzut ceva din misterul exoticeleor marionete. În mireasma crepusculară a fânului cosit, s'a furișat o clipă măcar, o suflare amară. E destul și atât pentru o scriitoare — e mult pentru o „stăpână“.

Acum, am tomurile închise pe masă, și gândul vântură zilele înapoi cu un sentiment straniu și nemulțumit. Am citit-o și am judecat-o cu asprimea celui de dincolo de baricadă. Am căutat în mărunta literă neagră a tiparului altceva decât autoarea va fi voit să pună. E o carte de literatură și totuși e ceva mai mult. Ce altceva putea fi?

Dar peste vrerea noastră, dincolo de albul paginilor, am căutat să descifrăm sufletul unei clase. Aceleia care și-a simțit legături strâne cu neamul porfirogenișilor, cu toate noblețele Bizanțului — nume, titluri și averi purtate peste granițe, în vremea când aici acasă, se înstăreau dinastiile arendășești ale Fișerilor, Costinerilor, Gutmanilor, Levarizilor și Vlahopolilor, biruia Tanase Scatiu și se ridica Dinu Păturică.

E un păcat care se plătește până în al nouălea neam.

CEZAR PETRESCU

La căpătâiul Micei Antante

— După conferința dela Praga —

O informație stereotipă ne-a vestit, zilele trecute, că dl I. G. Duca, ministrul Afacerilor streine, s'a întors la București venind din Cehoslovacia. Telegramele ne-au servit apoi, din belșug, amănunțele obișnuite: interview-uri, comunicate, și comentarii, asupra conferinței dela Praga. Subt sugestiunea căldurosului schimb de asigurări prietenești, am fi dorit să credem că agreabila călătorie a dlui Duca n'a rămas infructuoasă. O conștiințioasă analiză ne-a convins prea repede, că e vorba de o deplasare fără rezultat.

Ședințele conferinței dela Praga, trebuie să recunoaștem, s'au succedat dealtfel cu punctualitate. Atât programul de lucru, cât, mai ales, programul de recreație, s'a desfășurat subt cele mai fericite auspicii. O bună dispoziție reciprocă și un timp admirabil au favorizat convorbirile celor trei cancelari, cari au știut să înlătore cu destulă abilitate și cu foarte multă condescendență orice chestiune capabilă de a provoca divergențe. Inițiatorii diplomaticei întâlniri, urmărind să dea o desmințire svonorilor cari se grăbiseră să vestească disolvarea Micei Antante, au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a creia în jurul lor o atmosferă de bună înțelegere și de armonie. Astfel, reprezentanții autorizați ai României, Cehoslovaciei și Jugoslaviei, întâlnindu-se încă odată, a treia oară în decursul unui an, s'au întreținut asupra necesității de a se menține pacea în Europa centrală, au făcut o admirabilă excursie la locuința dlui Massaryk, au luat parte la câteva prânzuri cordiale, și au publicat mai multe convorbiri liniștitoare, dovedind existența Micei Antante prin autentice declarații, încredințate agențiilor telegrafice. Indepărtând tot cece putea să provoace discordie, dnii Duca, Beneș și Nincici nu s'au preocupat, din gentilețe, decât de cece era deajuns să-i apropie.

Imprejurările în cari se găsește România au voit însă, din nefericire, ca aceasta să fie prea puțin; conferința dela Praga s'a închis fără niciun câștig vizibil pentru interesele noastre. N'am văzut discutându-se acolo nici una din problemele cari ne interesează dincolo de hotare. Bilanțul încheiat e nul. Recitiți cele două comunicate oficiale, în cari se oglindește mersul lucrărilor, și veți avea în față, învelită în toate menajamentele stilistice de rigoare, politicoasa măr-

turisiră a deranjului inutil. Hotărându-ne să privim relațiile României cu străinătatea prin prisma utilității, ajungem la concluzia rece și obiectivă, că dl I. G. Duca, ministrul Afacerilor străine, nu s'a întors în palatul Sturza decât cu plăcute impresiuni de excursionist. Cehoslovacia e o țară încântătoare, plină de pilde elocvente pentru un om politic bine intenționat. Dl Beneș e cea mai amabilă gazdă. Dl Nincici, într'o oarecare măsură, e un minunat tovarăș pentru un drum de trei zile.

Ce putem să spunem mai mult?

Să ne aducem aminte în ce condițiuni s'a convocat conferința dela Belgrad, de astă iarnă. S'a redactat și acolo o doză bine chibzuită de formule vagi, în cari era mai multă politețe convențională decât soluții precise, și trimișii celor trei țări amice s'au despărțit în convingerea că au așezat încă o piatră la temelie unei solide opere diplomatice. Dincolo de pereții bine căptușiți ai cabinetelor ministeriale svăcneau însă pasiuni, pe cari amabilitatea protocolară nu reușia să le înăbușească. Dela Belgrad se pornise o violentă campanie împotriva României. Opinia publică iugoslavă nu rămăsese impasibilă în fața ei, dimpotrivă, invectivele cari ni se aruncau găseau acolo ecou și aprobare. Nici partidul dlui Pasici nu fusese străin de aceste insulte, de vreme ce ele apăruseră până și în gazetele guvernamentale. Pe un ton răstit, cum nu s'a vorbit niciodată între aliați, s'a repetat în presa vecină, că nu ne putem aștepta în cazul unui atac pe Nistru, la niciun ajutor din partea Jugoslaviei, și că nici un soldat sârb nu se va mișca pentru a ajuta România să-și apere integritatea teritorială. În mod firesc, lumea dela noi a reacționat în fața acestor ciudate accente amenințătoare, înțelegând repede valoarea unei asemenea prietenii drămuite și trăgând o învățătură prețioasă pentru ziua de mâine. Nimeni nu s'a emoționat prea mult, — numai naivii și-ar fi putut închipui că Serbia va ridica vreodată armele împotriva Rusiei, — dar proaspătul ciment suflesc dela edificiul Micei Antante s'a resimțit într'un chip dezagreabil. Opinia publică românească a priceput că oricâte reuniuni cordiale s'ar organiza, la Praga, la Belgrad sau la București, ele nu reprezintă în nici un caz o garanție de apărare a noastră împotriva primejdiilor din afară.

După ultima conferință din capitala Boemiei, unde s'a încercat consolidarea unor platforme subțirele pentru o asociație politică fără obiectiv vizibil, situația nu s'a schimbat. Mica Antantă nu acopere complect problema liniștei noastre exterioare. Ea nu formează un scut ocrotitor, la adăpostul căruia să ne găsim în siguranță. E o elegantă podoabă, fără îndoială, dar folosul pe care ni-l ofere ni se pare problematic. Formula delicată a și fost găsită. Mica Antantă are un caracter determinat; dincolo de preocuparea care i-a dat naștere: dorința de revanșă a Ungariei, fiecare stat își rezervă libertatea sa de acțiune.

Slăbiciunea Micei Antante isvorește deci tocmai de aici. Din declarațiile dlui Beneș, cetitorul poate să deosibească lesne care este preocuparea de căpetenie a politicei cehoslovace. Ministrul de externe dela Praga se declară neted pentru recunoașterea Republicii Soviete-

lor, și nu așteaptă decât „momentul cel mai favorabil, care va asigura definitiv relațiunile viitoare cu Rusia.“ Din partea aceasta, se înțelege, nu există nici o primejdie înaintea Cehoslovaciei. Calea e liberă pentru împletirea unor legături normale. Dar, nu acesta este și cazul României. Deci, dl Duca s'a simțit dator să declare: — „România se află în fața unui stat vecin, care nu vrea să recunoască frontierele noastre actuale; până ce această chestiune nu va fi rezolvată, nu putem să ne gândim la recunoașterea Rusiei.“ Iar dl Nincici, întrebat de corespondentul ziarului *Neue Freie Presse*, s'a grăbit să liniștească orice îngrijorare, satisfăcut că „reprezentantul României nici n'a relevat chestiunea Basarabiei, și că nu s'a vorbit la Praga de această chestiune“.

Nu s'a vorbit de Basarabia, la Praga; dar Basarabia nu se poate uita, la București. Și guvernul iugoslav, și cel cehoslovac, și-au dat seamă deopotrivă, că pentru România nu amenințarea dela Budapesta, de unde ar fi să pornească armata unui popor de opt milioane pentru a zdrobi dintr'o lovitură trei state reprezentând o forță militară de patru ori mai mare, ci nesiguranța dela Nistru este nodul gordian care trebuie rezolvat. Așa se și explică, poate, știrile ciudate apărute în ziarele vieneze, despre o binevoitoare inițiativă a domnilor Nincici și Beneș, cari s'au oferit să mijlocească un acord între România și Rusia. La Marienbad ar fi și avut loc o întâlnire cu Litvinov. Și tot *Neue Freie Presse*, cea cu interviewul dlui Nincici a publicat știrea că dl. Beneș ne-a sfătuit să facem unele concesiuni teritoriale în chestiunea Basarabiei, împărțind această provincie, frățește, cu „tovarășul“ Trotzki...

* * *

Să nu ne amăgim, prin urmare, cu manifestațiile platonice ale conferinței dela Praga. Piatra unghiulară a politicei noastre externe rămâne, pentru multă vreme încă, *problema Rusiei*. Cel mai elementar simț de conservare individuală va orienta pașii noștri pe drumurile cari ne vor oferi deslegarea acestui îngrijitor semn de întrebare. În ce măsură corăspunde Mica Antantă acestor preocupări primordiale, fiecare e în măsură să judece. Diplomația se execută astăzi în văzul tuturor. Nu exagerăm întru nimic proporțiile realității, dacă înscriem aici temerea noastră, că în împrejurările actuale, Mica Antantă e amenințată să cadă în desuetudine. Conducătorii destinelor noastre se vor încerca de o grăa răspundere, dacă, odihnindu-se pe iluzia comodă a superficialității, nu vor căuta să pună de acord legăturile de prietenie ale României cu adevăratele ei interese vitale. Așa cum face Iugoslavia, când se gândește, pe de-asupra Micii Antante, la aranjarea diferendului cu Italia, și așa cum face Cehoslovacia, când își ia măsurile ei de apărare dinaintea pericolului german.

ALEXANDRU HODOS

Dalina

Din amintirile unei profesoare

Când le spunem vre-o poveste veselă râdeau de ridicau clasa în slavă. Nici nu aveam uneori alt motiv de-a le spune povești vesele, decât dorința să văd gropițe în obrăjorii lor. Nimic nu e mai fermecător ca râsul din toată inima al copiștelor de opt-nouă ani. Imi ziceam atunci, mulțumită de mine însămi :

— Drăguțelor, când veți mai fi voi așa de fericite?

Numai pe obrajii Dalinei nu se făceau gropițe. Rar, rar, se înțipărea doar vre-un zâmbet și pe buzele ei. Chiar să fi răs și ea, n'aveau unde să se facă gropițe, obrajii ei erau supti și galbeni. Când o vedeam cu ochii triști, imi venia să-i strig :

— Râzi și tu, Dalino! E așa de bine, când poți să râzi pentru ori-ce fleac.

La început nu i-am prea dat atenție. Copiștele sunt de obicei insinuante, dar Dalina făcea excepție, și așa a rămas nebăgată în seamă, până când într'o zi i-a venit rândul să-și spună lecția. A spus-o atât de frumos, încât i-am adus elogiul în fața clasei întregi, iar ea a roșit toată și i-s'au umezit ochișorii. Privirea îi era blândă, iar eu am înțeles, că e fericită.

Când mă plimbam prin clasă imi puneam uneori mâna pe capul vre-unei copile și nici odată nu uitam s'o pun și pe capul ei, să-i mângăiu părul și să văd în ochii ei aceeași privire blândă.

Odată am întâlnit-o pe stradă, când mergeam la școală. Am luat-o de mână și am întrebat-o: își știe lecția? A fost o întrebare așa, numai ca să zic și eu ceva. Știam doar, că Dalina nu vine la școală cu lecția neînvățată.

Mi-a răspuns cu un zâmbet, iar după câțiva pași mă privi drept în ochi:

— Cât ești de bună, doamnă profesoară!

— Dar tu ... ești bună? — o întrebai zâmbind.

— Eu? Nu știu. Dar dumneata ești bună, și eu te iubesc foarte mult...

— Te iubesc și eu, Dalino, — i-am zis mângâindu-i amândoi obraji, — dacă înveți și ești bună...

Dalina își plecă la pământ căpșorul, iar după-ce mai făcurăm câți-va pași, reîncepu:

— Dacă voi fi mai bună ca celelalte, să mă iubească doamna profesoară mai mult ca pe ele...

M'am oprit brusc și am privit-o ținută în ochi. Este câte-o copilă de școală, care umblă în ruptul capului să câștige favoarea specială a profesoarei. Dacă izbutește, devine un fel de tirană a clasei. Ea și numai ea este cea mai mai bună și cea mai cuminte. De aceea dela o vreme celelalte copile o invidiază și se scârbesc de lingușirile ei. Ba, o chiar bănuiesc — și nu întotdeauna fără temei — că părește.

Eu, celor lingușitoare le tăiam scurt pofta de a-mi câștiga acea „favoare specială“. Iubeam la fel pe toate copilele. Iubiam chiar și pe cele așa-numite „rele“ și pedepsindu-le, gândiam:

— O, dacă aș fi și eu numai așa de rea, ca voi...

Dar privirile Dalinei nu erau lingușitoare. Din strălucirea lor citeam cu totul altceva. Părea că-mi spun:

— Eu... nu am parte de iubire destulă... lubește-mă dumneata, mai mult ca pe celelalte... Nu vezi, că sufer mai mult ca ele?

Am simțit o săgeată prin inimă și i-am răspuns:

— Nu, Dalino, nu pot. Eu pe toate vă iubesc la fel... Dacă te-aș iubi pe tine mai mult, s'ar supăra celelalte. Ai vrea tu să se supere kolegele tale?

— Nu, nu, iartă-mă, doamnă profesoară, — îmi răspunse oftând, în vreme-ce ne apropiam de poarta școliei.

* * *

Leția acelei zile era istoria unui băiat, care avea obiceiul urât să înjure. Soarta lui a fost că o albină i-a înțepat limba. Și celelalte. Copilele râdeau din toată inimuța lor, iar eu le-am întrebat:

— Voi, o să înjurați vre-odată?

A urmat potopul de răspunsuri:

— Mă rog, eu n'o să înjur, nici odată...

— Mă rog, nici eu...

— Nici eu...

Numai Dalina nu zicea nimic. Privirile îi erau mai triste ca de obicei, iar eu, ca s'o fac să se mai învioneze, aveam de gând să-i cer să spună și ea odată istoria. Dar copila de lângă ea mi-a stricat tot planul. Ridicându-se în picioare, îmi zise:

— Mă rog, doamnă profesoară, Dalina a înjurat pe tatăl său...

În clasă se făcu tăcere de mormânt. Toate privirile se îndreptară spre Dalina, iar eu, cu capul plecat la pământ, am simțit în inimă cutremurul ce-l simțesc întotdeauna când sunt nevoită să pedepsesc vre-o copilă.

— E adevărat, Dalino? — o întrebai, aruncându-i o privire mai tristă ca privirile ei.

În loc de răspuns, își trânti capul de bancă și isbucni într'un plâns dureros, cu sughituri. Am lăsat-o să plângă și am vorbit fetițelor despre iubirea ce trebuie să o nutrim față de părinți. Copiii cari își înjură părinții fac un păcat mare...

Acum Dalina făcu o supremă sforțare, își potoli plânsul și grăi cu jumătate glas:

— Mă rog, numai odată l-am înjurat... Când vine beat dela cârciumă, bate pe mama... Odată, așa a bătut-o, încât a zăcut trei zile bolnavă în pat... Atunci l-am înjurat, dar n'o să-l mai înjur — nici-odată...

— Să nu-l mai înjuri, — i-am zis, făcând și eu sforțări să nu lăcrimez. Ce să-i faci? Sunt femei și profesoarele. M'am desmeticit abia după vre-o trei minute și i-am zis:

— Roagă-te Dalino lui Dumnezeu, să îndrepteze pe tatăl tău pe calea cea bună... Dar să nu-l mai înjuri, că e păcat...

În ziua următoare, trecând printre copile, am mângăiat și părul Dalinei, ca altădată. Voiam să știe, că nu mi-am schimbat simțămintele față de ea. Pe buze i-s'a strecurat un zâmbet, iar în ochii ei triști și totuși senini citeam hotărârea energică:

— N'o să mai înjur, nici-odată...

Intr'o dimineață de Februarie n'a mai venit la școală. Celelalte copile mi-au spus că e bolnavă în pat.

Două săptămâni am privit tristă locul ei. Când spuneam vre-o poveste veselă, copilele râdeau, dar râsul lor pare-că nu era așa drăgălaș, ca altă-dată... Așa se vede, că tristețea ochilor Dalinei era o măsură a veseliei lor.

După două săptămâni am cercetat-o acasă. Într'o cameră sărăcioasă, Dalina zăcea pe pat și tușea. Lângă ea mamă-sa, o femeie ca o scândură, cu urme de suferinți pe obraji, iar prin casă trei copilași mai mici ca Dalina, galbeni și slabi și ei. Când m'a văzut, a zâmbit atât de drăgălaș, încât mi-se părea că s'au format și pe obraji ei de piele și oase gropițele drăgălașe ale celorlalte copile. Tatăl ei era la fabrică.

— Ce mai faci Dalino? — am întrebat-o, mângăindu-i fruntea și părul, ca în clasă.

— Mă rog..., tușesc, îmi răspunse, grăbind să dea dovadă că spune adevărul...

— O să-ți treacă, — i-am zis — și iar o să vii la școală...

— O să-i treacă, da, — grăi și mamă-sa, aruncându-mi o privire plină de înțeles...

Am spus Dalinei povestea veselă, pe care o spuseseam în ziua aceea și în clasă.

Am mai cercetat pe Dalina de trei ori. Când am cercetat-o a treia oară, era cu ochii plânși. În fundul casei, trântit pe o canapea verde, sforăia un om... Era tatăl său. N'am mai întrebat-o: unde e mamă-sa și frățiorii?... Lacrimile ei și sforăiala omului de pe canapea îmi spuneau trista poveste a celor întâmplare cu vre-un ceas mai înainte. A fost plată la fabrică în ziua aceea, omul a venit beat acasă, și-a

încercat puterea pumnilor pe spatele femeii, apoi... s'a trântit pe pat... Femeia și copiii vor fi fugit în vecini...

Acum am vorbit și eu încet, ca și Dalina. De-odată, mă prinse de mână și îmi șopti:

— Doamnă profesoară, să zicem amândouă o rugăciune...

Mă rog și eu, destul de des. Dar rugăciunea aceasta, am simțit că se ridică sus, sus, către înălțimi, acolo unde nu sunt cârciumi și oameni răi. După rugăciune, Dalina stete câte-va minute cu ochii ațintii înspre tavan, iar eu o contempnam în tăcere. Așa cum era acum, umbra umbrei de-odinioară, mi-se părea frumoasă, ca un înger din cărțile de citire.

După o tasă seacă, rupse în sfârșit ea tăcerea.

— Aș vrea să mor, doamnă profesoară...

— De ce? — întrebai mirată, știind, că copiii nu prea au obiceiul să-și dorească moartea.

— S'ajung între îngeri și să mă rog împreună cu ei pentru tata, să nu mai meargă la cârciumă... Pe îngeri... îi ascultă Dumnezeu, mai bine ca pe oameni.

În momentele acestea omul de pe canapea scoase un geamăt surd și se întoarse pe cealaltă parte.

Am spus Dalinei o mulțime de cuvinte de mângăiere. Iar la despărțire, i-am mângăiat odată părul și i-am zis:

Dalino, să știi, că pe tine te-am iubit mai mult ca pe celelalte fete. Tu ai suferit mai mult ca ele.

Lasă peste o săptămână, a sburat între îngeri...

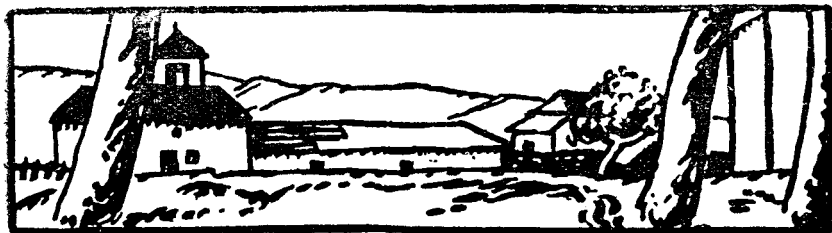
—

La incinci zile după înmormântare am întâlnit pe mama Dalinei. Mi-a spus, că bărbatul ei s'a dus la popa să facă jurământ, că nu mai bea nici-odată. Iar eu mi-am adus aminte de geamătul omului de pe canapea.

— Să știi, am zis femeii, că o să-și țină jurământul... Știi cine a îndreptat pașii către popa? Rugăciunea sfântă a unui suflet curat...

Și mi-am scos batista, ca să-mi șterg lacrimile...

SEPTIMIU POPA

In vecini

Citesc, într'o mare gazetă franțuzească, și în fruntea ei, o sumă de lucruri asupra felului în care studențimea maghiară a soluționat criza materială ce-i primejduia rosturile cele mai de căpetenie.

Și nu știu de ce, această simplă dare de seamă, mă face să gândesc mai mult decât fuziunea ori conferința dela Praga.

Ceeace se scrie acolo nu e prea complicat, ba dimpotrivă. Poate tocmai deaceia, fără voie, te reține altfel decât senzaționalele titluri cotidiene care ornează cu prisosință gazetele de pretutindeni.

Prezidenta „Asociației studenților” din Franța, a fost primită, deunăzi la Budapesta de: „Uniunea națională a studenților maghiari”. Întoarsă de acolo a fost întrebată: Ce face studențimea maghiară, care nu primește nici o subvenție dela stat, pentru a viețui și studia în aceste timpuri de cruntă lipsă?

Ce face?

Foarte simplu: comerț.

Studențimea maghiară a înțeles că acesta e singurul mijloc de a învinge.

Cu sprijinul profesorilor și cu ajutorul elevilor școalei politehnice (meseria și manufactura), studenții au deschis prăvălioare, magazine, bazare. Aceste case de comerț vânzând publicului marfă după tariful normale, deci cu beneficiu, sunt pentru ei, *cooperative*. În felul acesta, lipsindu-se de orice intermediari, au mărfurile cu preț de fabrică. La început au făcut apel la cotizații benevole, dar acum *profiturile ajung* și pentru a ajutama asociația și pentru a le îngădui să deschidă noi întreprinderi. „Centrum”, marcă de fabrică ce le aparține, este una din firmele cele în mai apreciate de public.

Comerțul acesta se întinde mai în toate ramurile.

Studenții au înființat o tipografie, care editează *clasicii* și *tezele*; acestea, ieșite din tiparnița lor, aduc cumpărătorului o economie de 40%. În timpul grevei tipografilor, gazeta studenților a fost singura care a apărut, cu toate știrile oficiale. Dar sunt printre ei și librari, croitori, pantofari, fabricanți de oglinzi, de țesătorii și așa mai încolo, pentru că

s'au improvizat și industriași, cu succes. Ajutorul technicianilor școalei le-a fost bine venit. Au și un cinematograf. Și mereu plin.

— Dar atunci devin pur și simplu negustori, s'ar crede. Când mai învață?

Și chestiunea aceasta e ingenios soluționată: acum, odată totul pus pe baze solide, afacerile mergând strună, nu mai lucrează ei. Au slujbași, giranți, profesioniști, etc. Iar câștigul astfel realizat, le dă puțința să studieze. Excedentele de beneficiu servesc la creierea altor întreprinderi. Numeroase restaurante, tot ale lor, le îngăduie să se alimenteze ieftin.

Studentele?

Au înființat un magazin de mode, care e condus dimineața de o doctoriță în medicină, iar după masă de o doctoriță în drept!

După ce am recitit, cu mare băgare de seamă, simpla înșiruire a acestor fapte precise, mi-am pus întrebarea: S'ar putea încerca la noi așa ceva? Și ce ar fi, dacă s'ar încerca?

Întâi, un iute entusiasm m'a cuprins.

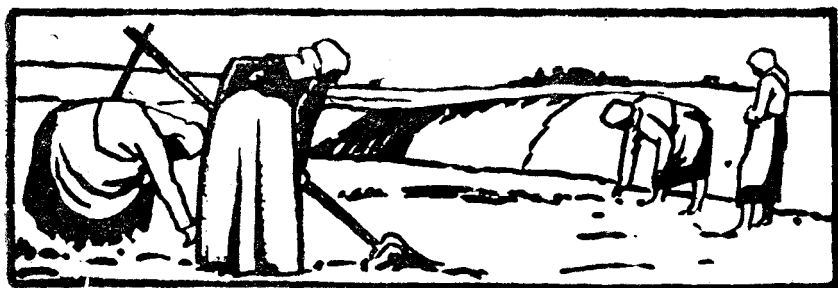
În fața închipuirii mele și începuseră a defila magazine, bazare, librării, prăvălii, restaurante, cinematografe, tipografii, fabrici împodobite cu splendida titulatură: „Cooperativele studențești“...

Pe urmă alte gânduri mă săgetară, ușor și ascuțit: putere de inițiativă, mentalitate și opinie publică, solidaritate, autorități... Mai nimic... dar m'am încâlcit repede într'o serie de judecăți, care până la urmă m'au încurcat și deprimat.

Nu mi-am putut răspunde. Deaceea mă mulțumesc să întreb la rândul meu: s'ar putea încerca la noi așa ceva?

Și ce ar fi, dacă s'ar încerca?

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Colonizările agricole

— O încercare de clasificare a lor —

Colonizările sunt operațiuni agrare chemate să armonizeze repartizarea solului între cultivatorii lui. Ele pot fi realizate printr'o acțiune de stat, dar pot fi îndeplinite și de particulari, pe cale evolutivă. Doctrina agrară deosebește colonizările după scopul ce'l urmăresc și după felul cum sunt realizate. Această clasificare, în practică, n'are o deosebită importanță; însă din punct de vedere al politicii agrare, ea este interesantă. Examinând deci natura și scopul lor final, colonizările sunt grupate în următoarele categorii:

1. *Colonizări de ordin economic.* Scopul urmărit aici este transformarea terenurilor necultivabile în pământuri de cultură. Prin sporirea terenurilor cultivabile ale unei țări, evident, sporește și producția ei, și acesta este motivul adevărat al înființării acestor colonizări. Transformarea terenurilor necultivabile, prin defrișări de păduri, canalizarea terenelor mlăștinoase, etc. în pământuri productive, necesită brațe muncitoare. Aceste brațe muncitoare, și prin urmare creatoare, se asigură prin colonizări. Coloniștii fixați pe loc transformă terenurile necultivabile în pământuri de cultură. Cazul acestui fel de colonizări îl avem și azi în America și în Rusia.

Așa au fost transformate, în cursul vremii, regiunile imense ale Americii în pământuri cultivabile. Statele-Unite, Brazilia, Chili, Columbia, Canada, Mexic, Peru, Uruguay și Argentina au fost și sunt populate în mare măsură prin colonizări. Coloniștii au beneficiat de toate perspectivele posibile pentru munca lor curagioasă. Așa se și explică emigrările în masă ale populației din Europa în aceste regiuni. În Rusia s'au făcut de-asemena numeroase colonizări. Perioada cea mai intensivă s'a întins dela anul 1907 până la 1912, în care timp peste 4 milioane de coloniști au fost așezați din imperiul european în provinciile imperiului din Asia, așa în Siberia sudică,

Turcheștan și Caucaz. Numai în Siberia s'au destinat 2 milioane hectare pentru scopuri de colonizare.

2. *Colonizări de ordin social.* Scopul lor este să reducă densitatea populației din regiunile suprapopulate și să asigure scurgerea acestei populații prin mutarea ei în regiuni cu o populație mai rară. În fiecare țară este de o importanță pronunțată, să se niveleze raportul numeric al populației în deosebitele regiuni, deoarece numai așa se pot evita îngrijitoarele repercusiuni economice și se asigură totodată și progresul țării. Colonizările de ordin social, afară de nivelarea raportului numeric al populației între deosebitele regiuni, mai are darul să ocrotească și fixarea pe loc a excedentului de populație, care în lipsa acestor colonizări ar emigra în alte țări pentru asigurarea existenței.

Toată politica colonială a puterilor mari din Apus, în partea ei covârșitoare, se reduce la colonizări sociale. Anglia, Franța, Italia Germania au făcut întinse colonizări în regiunile lor coloniale. Aceste colonizări asigurau pe deoparte acestor state posibilitatea unei armonii sociale, — de altă parte serveau și expansiunea națională.

3. *Colonizări de ordin național.* Ele servesc interesele naționale ale unui popor. În țările poliglote sunt și un mijloc pentru asigurarea supremației economice a elementului alcătuitor de stat, față de minoritățile conlocuitoare. Colonizările naționale se diferențiază și ele după rolul pe care trebuie să-l îndeplinească. Așa sunt:

a) *Colonizări de expansiune.* Ele seamănă mult în rezultatul lor final cu colonizările sociale. O linie demarcțională între ele nici nu se poate trage. Popoarele cu excedent de populație, pe care nu-l mai pot cuprinde în granițele țării lor, fac colonizări în alte regiuni. Așezarea elementului băștinaș în colonii este în fond o expansiune națională.

b) *Colonizări de conservare.* În țările poliglote, națiunea dominantă are tot interesul să-și conserve și să-și asigure supremația sa. Aceasta se face, afară de calea culturală, și pe calea economică, prin colonizări. Aici se impune întrebarea: cum? Răspunsul este:

Prin întărirea granițelor etnografice, acolo unde ele sunt populată și de minorități. S guranța granițelor reclamă ca ele să fie naționale, deci populația lor să fie națională, ca o vie dovadă pentru cei din vecini, că „pe aici nu se trece.“ Statul are datoria să-și asigure granițele față de orice încercare din vecini, și cel mai bun mijloc spre acest scop este naționalizarea întinderilor dela graniță prin colonizare, — ceea ce va însemna un brâu economic și totodată național în spre afară.

Prin încorporarea insulelor naționale resfirate între populația minoritară cu masa populației naționale. În țările poliglote, unde sunt grupuri de populație națională, resfirate în masa populației minoritare, conservarea acestor grupulețe naționale, fără de absorbirea lor prin minorități, se face întărind aceste grupulețe prin colonizări și prin crearea unui viu contact cu masa populației naționale.

Prin desfăcerea, mai bine zis descompunerea masivelor de po-

pulație minoritară, așezând pe cale de colonizare grupuri naționale în mijlocul lor. În țările poliglote, unde minoritățile locuiesc în masă compactă, — elementul național are tot interesul să așeze coloniști naționali pentru desfacerea acestei mase compacte.

4) *Colonizări cu drept de proprietate și colonizări pe cale de arendă perpetuă.* Această diferențiere își află explicația în faptul, că colonistul primește lotul de colonizare cu drept de proprietate sau numai cu drept de arândă perpetuă.

5) *Colonizări pe ferme, pe sate și pe lângă sate.* Această diferențiere se face după tipul cum se realizează colonizările. Colonizări pe ferme sunt acelea, când stabilimentele economice ale colonistului sunt așezate în mijlocul lotului de colonizare. Colonizări pe sate sunt acelea, cari alcătuiesc sate noi de coloniști. Centrele economice ale loturilor de colonizare aici sunt așezate în cadrele noului sat, și nu pe lotul de colonizare. În fine, există colonizări pe lângă sate, în care caz coloniștii au centrele lor economice, cari se atașază la satele existente. Aceasta este, de fapt, mărirea unui sat existent pe cale artificială, prin colonizare.

* * *

Am schițat aci în mod sumar clasificarea colonizărilor din punct de vedere doctrinar. Diferențierea aceasta va da posibilitatea ca să vedem clar intențiunea regimelor ungurești de odinioară, plasată în colonizările lor din Ardeal. Vom urmări aceste colonizări, așa cum ele au fost înfăptuite. Vom arăta caracterul politic al colonizărilor, înainte de anul 1848 și după 1848. Experiența acestor colonizări va indica poate soluțiuni practice și pentru colonizările românești, care trebuie realizate în interesul elementului românesc din Ardeal.

ION IACOB

Bilanțul și perspectivele Internaționalei a III-a

— Referatul lui Zinoviev-Apfelbaum —

Al cincilea congres al Internaționalei a III-a nu prezintă alt interes de cât acela al amănunțitului referat al tovarășului Zinoviev, președintele Internaționalei, relativ la rezultatele ajunse și la noile cuceriri proiectate de această instituțiune. Din zi în zi, mișcarea comunistă scade, ideologia lui Lenia, neavând nimic comun cu aceea a lui Marx, începe să devină istorică, iar gălăgia internaționaliștilor dela Moscova e un urlat la lună, neturburat de nimeni, neturburând pe nimeni.

Referatul lui Zinoviev e o deschidere a cărților de câștig sau de pierdere a unei revoluții mondiale, care se încapăținează să nu vină. Revoluția mondială însă trebuie provocată, ca singura condiție de existență a guvernului comunist din Moscova, antisovietic, antiproletar, antimarxist.

E necesar să fie cucerită încrederea țăranimii

Această teză a activității viitoare a Internaționalei e de mult cunoscută sociologilor europeni și este, într'adevăr, punctul principal al noiei activități comuniste. Despre această teză, Zinoviev vorbește delegaților partidelor comuniste:

— „Nu e leninist acela care nu știe să lucreze printre țărani (sublinierea e a tovarășului Apfelbaum). Am atras atenția voastră, zice raportul amintit, asupra crizei agrare mondiale. Această criză e o rațiune suficientă pentru a întreprinde o încordată activitate țărănistă; masele mari ale țăranimii sunt cuprinse de disperare. (Zinoviev imaginează disperări inexistente!) Până acum partidele comuniste ale țărilor cu caracter agrar bine pronunțat n'au putut să cucerească simpatiile țăranimii. Chiar partidele noastre balcanice și cel polonez, până în ultimul timp, n'au manifestat o năzuință serioasă de a lucra printre țărani. Aceasta se referă și la partidele comuniste, cel german și altele. Vă sunt cunoscute rezultatele alegerilor în Rusia

subcarpatină. Mulți tovarăși cehi, Tacit, Gati și alții, mai ales tovarășii autohtoni din Rusia subcarpatină, au lucrat eroic, expunându-se unui mare pericol în această campanie electorală. A rămas cu impresia, că partidul comunist ceh nu a prețuit în deajuns chestiunea țărănească în Cehoslovacia. Și aceasta e o dovadă, cât e de important să știi să lucrezi printre țărani. Nu trebuie să se repete cazul, de pildă, al tovarășilor noștri români, cari nu știu câți țărani se găsesc în țara lor, ce raporturi agrare există între ei, etc. etc. În ce constă greșala principală a partidului comunist bulgar în 1923? Anume în aceea, că el nu a avut un contact revoluționar cu țărănimea, nu a avut o concepție clară despre rolul țărănimii. Acum el și-a îndreptat greșala și treaba merge bine și repede.

În loc de a se ocupa de „politica înaltă“, cea mai mare parte a partidelor noastre comuniste trebuie să stăruiască a face lucru comunist în mase, a organiza nuclee comuniste în întreprinderi și a găsi linia politică justă în chestiunile naționale și țărănești. Dacă vom înțelege aceasta, vom rezolva 99 la sută din problemele noastre“.

În sute de feluri, tovarășul Zinoviev și conducătorii mișcării comuniste repetă că revoluția socială — adică dictatura asupra proletariatului și asupra țărănimii — va rămâne irealizabilă până când nu se va atrage în cursă țărănimea din toate țările. Asupra acestui pasagiu din referatul lui Zinoviev se pot face — și facă-le fiecare — încă zeci și sute de considerații.

Schimbarea de dispoziții în clasa muncitorească a Angliei

De oarece clasa muncitorească în toate țările, după insuccesul complet al revoluției bolșevice din Rusia, se organizează în sindicate ca alături de țărănime să se afirme politicește, urmărind în mod pașnic realizarea armoniei sociale, bolșevicii, scăpând din mână sindicatele din Rusia, cari duc o luptă anticomunistă bine pronunțată și clar declarată, caută să pătrundă în sindicatele muncitorești ale celorlalte țări, ca în încercările lor de a „scoate masele în stradă“ aceste sindicate să fie de partea lor.

„Eu cred, zice Zinoviev, că chestiunea sindicatelor e una din chestiunile principale la congresul nostru. Vedem fenomene noi, extrem de interesante, și în rândul întâiu fenomenul în mișcarea profesională engleză. Până acum, sindicatele engleze au fost baza de sprijin al Amsterdamului (adică a Internaționalei social-democrate). Pentru Amsterdam ele sunt ceea ce sunt pentru Internaționala comunistă partidul german și cel rus. Ce ar fi fost, dacă partidul comunist rus și cel german ar fi început să rostească la acest congres discursuri social-democrate împotriva comuniștilor? Fiecare ar fi spus: e o criză a Internaționalei comuniste. Problema principală a Internaționalei comuniste, în toate domeniile, se transmută acum în Anglia. Dacă vom reuși să creiăm în Anglia un partid comunist masiv, prin însuși faptul acesta va fi realizată jumătate din victorie în toată Europa. Condițiunile pentru aceasta s'au coapt. De aceea nu trebuie să prețuim prea puțin ceea ce se petrece acum în Anglia. Cunoaștem Anglia prea puțin,

aproape atât cât Africa. Cred, tovarăși, că a venit vremea să cugetăm profund asupra chestiunii: — ce trebuie să întreprindem, ca să realizăm adevărata unitate a mișcării sindicaliste în proporții internaționale“.

Tactica frontului unic

Pentruca să ajungă mai repede la incendiul mondial — pe care bolșevicii îl vor numi — revoluție socială, ei au adoptat ideea frontului unic, adică: *un complex de mijloace pentru pregătirea revoluției sociale.*

„Sunt cu desăvârșire de acord, zice Zinoviev, cu mandatul dat delegației partidului comunist german, ca în momentul de față să nu se facă discuții despre frontul unic, ca „Dingan Sich“. Tactica frontului unic rămâne justă. Această chestiune trebuie să fie pusă absolut concret, pentru diferite țări, în dependență de complexul de împrejurări. Totuși — (când e vorba de o minimă independență de părere al vreunui partid comunist ne-rus, Zinoviev întotdeauna găsește un totuși, declarând la început că e cu totul de acord...) nu pot să nu exprim câteva observații generale asupra acestei teme.

Ce a fost pentru noi tactica frontului unic, dacă vom considera cum s'a desfășurat lucrul cronologiceste? Tactica frontului unic, în realitate, la început (adică în 1921 și 1922) a fost expresia faptului că am fost conștienți: 1. de împrejurarea că încă nu avem majoritate în mijlocul clasei muncitorești; 2. că social-democrația e încă foarte puternică; 3. că noi ocupăm poziții defensive, pe când inamicul înaintează (de altfel toate grevele anului curent au fost, de pildă în Anglia, greve defensive, ceea ce s'a observat și în alte țări) și 4. luptele hotărâtoare încă nu sunt înscrise imperativ la ordinea zilei. De aici am venit la lozinca: la mase! Și mai departe: la tactica frontului unic! V'am arătat, tovarăși, că internaționala comunistă a avut vremea sa, când în realitate era numai o societate de propagandiști, fără ca să-și dea seamă de aceasta. După cele dintâu lupte s'a clarificat autenticul raport de forțe, și conștiința că noi suntem în minoritate, că social-democrația e încă puternică și că noi ocupăm încă pozițiile de apărare, a pus baza tacticei frontului unic“.

Metoda mobilizării maselor

După tovarășul Apfelbaum, tactica frontului unic tinde spre mobilizarea maselor. Masele se mobilizează pentru revoluția socială. Partidul bolșevic: în cursul revoluției a făcut multe manevre. Geniul lui Lenin a constatat, în mare parte, în arta strategiei revoluționare — (de prea multă strategie n'a rămas în Rusia nici un minimum de marxism, de comunism, afară numai de vorbăria gălăgioasă și pseudosavantă a atâtor apfelbaumi și sobelsoni!)

„Pentru partidul nostru a fost o mare fericire, că în timpul fiecărei manevre am știut ce am vrut. Am știut că tindem spre victorie, spre nimicirea politică a socialdemocrațiilor și a socialiștilor-revoluționari — (Dzerdjinschi a publicat listele ucișilor, din cari am văzut că nimicirea socialdemocrațiilor n'a fost numai ideologică.) Nefericirea multor secții tinere ale Internaționalei a III constă în aceea că ele: 1., con-

sideră în general manevra strategică inadmisibilă și 2, dacă o aplică, îi atribuie imediat atâta „seriozitate“ încât o prefac într-o întreagă metodă, într'un sistem „profund“. Prin aceasta se explică 90% din insuccesele noastre. Noi suntem înconjurați de inamici: cel mai șiret, inamic e socialdemocrația. (Tovarășul Apfelbaum nu vrea să mărturisească, că spre nenorocirea tinerelor secții ale Internaționalei a III-a, adică a partidelor comuniste mai ales din țările mici, ele au crezut la început cu sinceritate și fanatism, că în Rusia guvernul bolșevic face într'adevăr o revoluție marxistă și posibilă, iar nu un jaf al societății burgheze și o răsturnare absurdă a tuturor raporturilor dintre clase și dintre indivizi, aducând la faliment ideia revoluției în general și risipind pofta proletariatului de întreprinderi: „plănetare“. De aceea, Apfelbaum spune cu amărăciune, imediat:) S'a făcut vădit, că unele partide comuniste, unii tovarăși n'au știut și n'au vrut să înțeleagă, că *tactica frontului unic e pentru Internaționala comunistă numai o metodă pentru agitarea și mobilizarea maselor*. (Cursivul e al „Izvestiei“. Zinoviev incurcă lucrurile conștient: încă în 1920, șeful partidului comunist francez, *Frossard*, vizitând Rusia sovietică împreună cu *Cachin*, imediat după ce s'a întors în Franța a declarat — fiindcă era comunist cinstit — în fața partidului comunist, de către care a fost trimis la Moscova, că toată strategia guvernului sovietic, și miile sale manevre n'au alt scop decât să mențină la putere, după prăbușirea experimentului leninist, adunătura de oameni, cari și-au zis comuniști ca să poată realiza cea mai barbară dictatură asupra țărănimii și proletariatului rus. *Frossard* dăduse prima lovitură; lovitura de grație a fost dată de *Serrati*, delegatul italian, care a afirmat acelaș lucru, și căruia în zadar a căutat să-i răspundă „genialul“ Lenin.)

Dictatura proletariatului e guvernul lucrătorilor și al țăranilor.

Aceasta echivalare în gura lui Zinoviev e cea mai mare șiretenie din toate câte le cităm până acum; trebuie într'adevăr o lipsă de conștiințiozitate cum se observă la marquerii și crupierii politici din care face parte Apfelbaum, și o voință de a sfrunta auditorul de delegații a unor partide întreținute în majoritate cu dolari din Moscova, ca să poți să pronunți aceasta minciună.

Dictatura proletariatului, după Marx și Engels, în timpul *pașnicet* revoluției sociale, nu durează și nu există decât pentru realizarea *democrației proletare*, în cea mai mare, cea mai frumoasă, largă și umanitară concepție a acestui fel de democrație. După Lenin și crupierii comuniști dela Moscova, dictatura proletariatului nu numai că nu a însemnat ceea ce ar fi trebuit să însemneze după Marx, nu numai că n'a fost realizarea forții de clasă stăpânitoare a proletariatului, ci a fost dimpotrivă, după experimentul nostru personal și după mărturia celor mai cinstiți sociologi, o tiranie despotică, barbară, vijelioasă, destructivă a celor două clase, proletariatul și țărănimea, care ar fi îndurat soarta burgheziei — *decapitarea* — dacă în lupta lor, când pasivă când activă cu teroarea roșie, n'ar fi manifestat instincte de rezistență nebiruite.

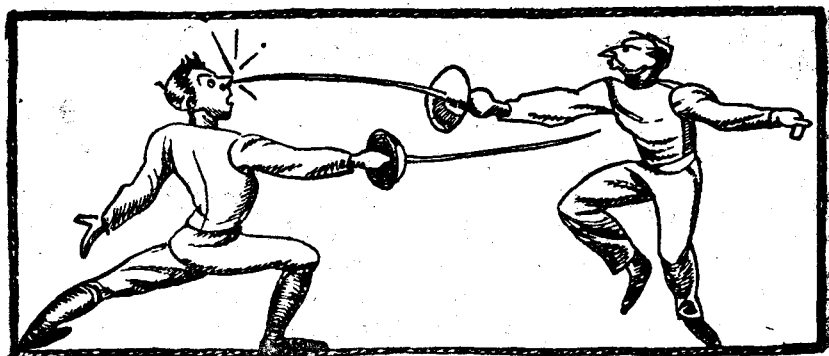
Apfelbaum împletește cuvintele în modul următor: (Sofism mai nerușinat n'ar fi putut inventa nici chiar mintea isteasă a lui Macchiavel),

„Îngăduiți-mi să spun câteva cuvinte despre guvernul muncitorilor și al țăranilor. Lozinca guvernului muncitorilor și al țăranilor a fost talmăcită de către unii, ca un guvern al tuturor partidelor muncitorești plus câteva partide țărăniște. Cum s'a născut istoricește această lozincă? Acum unii au aerul de a crede că aceasta lozincă e specifică pentru o întreagă perioadă, că ea însemnează alianța „tuturor“ partidelor muncitorești și țărănești în ramele democrației burgheze. Pe câtă vreme, în realitate, această lozincă e legată cu istoria revoluției ruse. Ce sens a avut aceasta lozincă în revoluția rusă? Ea a fost un „pseudonim“ al dictaturii proletariatului, nu mai mult. Lozinca „dictatura proletariatului“ n'a fi fost atât de inteligibilă pentru masele mari. Cum ar fi putut mujicul agramat sau soldatul rus să înțeleagă aceste cuvinte latine „dictatura proletariatului“? Atunci noi am tradus, așa zicând (acest așa zicând exprimă toată ghidușia internaționalistă a apfelbaumilor rătăcitori) aceste cuvinte în rusește și am zis: săteanule, muncitorule, soldatule, vezi banda asta care vă guvernează? Noi — (Apfelbaum vorbește acum cu „noi“) suntem puternici, avem arme, vreți să creiăm guvernul lucrătorilor și al țăranilor? Cuvintele latine le-am tradus pentru ei într'o limbă simplă, înțeleasă, limba luptei revoluționare. Săteanul, lucrătorul, țăranul, nu erau obligați să știe ce însemnează dictatura proletariatului, dar ei au înțeles ce însemnează „guvernul lucrătorilor și al țăranilor“.

* * *

Așa vorbește acest micuț Zarathustra al Internaționalei III-a. O clasă — două clase: țărănimea și muncitorimea, nu erau datoare să știe rolul istoric, ce trebuia să-l joace în revoluția socială, nu erau datoare să știe posibilitățile de a se realiza ca clase dominante, realizând democrația proletară în sensul lui Marx, pentru simpla plăcere de a se cufunda cu apfelbaumii cu sobelsonii, și cu'mli de jivine de felul acesta, și de a fi reprezentată de ei, numai de ei, după înțelegerea lor, și pentru singurul folos al lor.

G. M. IVANOV

GAZETA RIMATĂ

Expozeul

*Ne-am adunat, cu chiu cu vai,
Care pe jos, care 'n tramvai,
Pe drum de fier și pe poteci,
Din „Sută“ cam vreo patruzeci,
Cu Vaida și cu Cicio Pop,
Care rimează cu Chirtop,
Cu Titu-Liviu din Șimleu, —
Și-am azistat la expozeu...*

*Cu gesturi de fachir lihnit,
La urmă șeful ne-a vorbit,
Spunându-ne că nu-i konzult
Să facem larmă și tumult.
Incet, încet, ne-a înșirat
Pe toți cu care-a pertractat:
— „Cu Bragadîru, dragii mei,
„Cu Mihalache, cu Matei,
„Cu Stere și Marghiloman
„Și 'n fine, cu Ionel Brătian.
„Dar cu niciunul, ce să zic
„Nam isprăvit mă rog, nimic.
„Ne-am dus cu Iorga la Văleni
„Cu Lupu la basarabeni,*

„Cu Duca la Tozraisar,
 „Dar toți ne-au dat pe ușe-afar’
 „Și mai nimic n’am terminat...”
 (Iar suta zice: Minunat!)
 — „Așa ne-a fost pe semne scris,
 „Că foarte rău ne-am compromis
 „Tot legănându-ne’n scrânciob.
 (O voce strigă: Eu aprob!)
 „Cu toți am fost morboși pe rând
 „Și-azi tot partidul e bolând
 „Că ne făcurăm de rușine...
 (Unu ’nterupe: Foarte bine!)
 — „Bătând mereu l’atâtea porți,
 „Mă rog frumos, suntem ca morți,
 „Dar iar îi vom lua la rând,
 „Și ne vom ridica’n curând
 „Dacă mai credeți în minuni...
 (Urale,- aplauze, ovațiuni)
 — „Așa cum ne vedeți sfârșiți,
 „Deși suntem batjocoriți
 „Cu cât suntem mai izolați,
 „Cu-atât suntem mai ne’nfricați,
 „Cum scrie ’n piesa lui Șecspir!“*)
 (Deci, toată Suta, în delir,
 Pe șej l’au ridicat pe sus
 Și în triumf, spre Blaj, l’au dus)
 Iar la sfârșit, un canonic
 Clîpind din ochi (avea un tic)
 Rotund, cu pântecelē plin
 Rosti încet: — „Amin! Amin!“

RABIN-RAHAT-FAGORE
 antreprenor de opinie publică

*) Vă rog, eroarea s’o scuzați. (N. A.)

INSEMNAȚI

Comemorarea lui Ady. — În ziua de 20 Iulie, în comuna Meșenț din județul Sălaj, câțiva prieteni și admiratori vor așeza o placă comemorativă la casa în care s'a născut scriitorul maghiar Andrei Ady. Gestul acesta de închinare coincide cu o duioasă aniversare familiară. Păriații poetului sărbătoresc, la umbra amintirii fiului dispărut prea de vreme, nunta lor de aur.

Ascultând un îndemn firesc, dl. Octavian Goga a primit patronajul acestei comemorări, ca un omagiu adus unuia dintre cei mai mari poeți ai țării lui și ai omenirii întregi, pe care Budapesta de astăzi refuză să-i găzduiască cultul între zidurile ei. Pe de-asupra vrășmășilor din trecut, depășind cu mult neînțelegerile prezente, scântea veșnică a versului lui Ady rămâne ca o curată mărturisire a geniului omenesc.

Iată pentruce, toți cei cari s'au deprins să simtă fiorul artei adevărate, se vor apropia oricând cu pietate de tot ceea ce amintește viața tragică a poetului.

Cei prezenți și cei cari au lipsit. — La Cluj s'a întrunit, Dumineca trecută, comitetul de o sută al partidului național.

Ziarele din strada Sărindar s'au ocupat pe larg de discuțiile desfășurate în sânul celebrului sinedriu provincial. Iar rezultatul lor final, noi l'am prevăzut încă de-acum o săptămână, în paginile acestei reviste. Într'adevăr, dl Iuliu Maniu a sosit cu expozeul său de cinci ceasuri, a demonstrat surâzător că toate treburile au ieșit pe dos, și *Patria* a avut fericirea să înregistreze, pe-o pagină de gazetă, bucuria ortodoxă a părintelui Lupaș, verva oratorică a dlui Zosim Chirtop și devotamentul nelimitat al dlui Laurențiu Oană.

Insuflețirea celor cari au fost de față n'a luat, firește, proporții prea mari. Eșecul se poate explica, așa cum se explică toate; a l glorifica, orice s'ar spune, e ceva mai greu. Interesantă a fost numai atitudinea celor cari au lipsit. Tăcerea, câteodată, e mult mai elocventă decât cea mai lungă

rezoluție. A lipsit, mai întâi, dl. Vasile Goldiș, dimpreună cu amicii dumisale. Președintele „Asociației“ dela Sibiu, căruia, după cât se pare, trebuie să-i zicem fostul vicepreședinte al partidului național, are actualmente o situație foarte delicată. Din inițiativa sa au fost pornite ultimile, și cele din urmă pertractări cu partidul țărănesc; dar nu dintr'o specială afecțiune pentru doctrina dlui Virgil Madgearu, ci din convingerea că izolarea politică a partidului național se va încheia cu un desnodământ tragic. Astăzi, după ce fuziunea a fost denunțată, dl. Vasile Goldiș s'a retras supărat în cortul lui Achille. Moțiunea de încredere, ticluită de garda fidelă a fostului președinte al Consiliului dirigent, n'are și adesiunea sa. Dimpotrivă. Toate semnele arată, că dl. Vasile Goldiș va întreprinde o acțiune personală de eliberare de sub tutela dualismului Vaida-Maniu.

S'a mai remarcat însă și o altă absență la adunarea de zilele trecute. Niciunul din parlamentarii sau membrii din vechiul Regat ai comitetului central al partidului național nu s'a prezentat la apel. Foștii tachiști s'au pus în grevă și au rămas la București, deși era vorba de o importantă examinare a situației, și, mai ales, de un vot de încredere acordat dlui Iuliu Maniu. Tâlcul acestei abțineri nu ni se pare greu de explicat. Firesc ar fi fost, pentru un partid cu partizani în întreaga țară, ca ședința comitetului său de conducere să se ție la București. Transportându-se la Cluj, totul a luat un aspect provincial și afacerea a rămas să se petreacă în familie.

Cu drept cuvânt, oricare dintre foștii colaboratori ai regretatului Tache Ionescu ar fi putut să exclame, mirat: — „Pentruce să ne adunăm la Cluj, și nu la Dicio-Sân-Mărtin?“

O campanie incalificabilă. — Așa numește *Lupta* operația de lămurire pe care o face gazeta partidului țărănesc, *Aurora*, cu privire la activitatea națională a d-lor Mille, Honigman și Fagure, cunoscuții șampioni ai democrației tipărite. Povestea nu e complicată de loc. Ziarul d-lui dr. N. Lupu, în polemică de principii cu treimea de mai sus, a republicat în câteva numere consecutive cunoscutele documente găsite în arhivele din Petrograd, din cuprinsul cărora reiese că înflăcărații patrioți, intransigenți cenșori ai moralității publice, au fost plătiți de Rusia, cu bani grei, în vremea neutralității României. La început, muncătorii de ruble au încercat să conteste autenticitatea probelor. Dar, cum nimeni nu și-a putut închipui, că răposatul Lenin s'a apucat să plâsmuiască acte compromițătoare pentru d-l Albert Honigman, cu scopul de a-i distruge cariera gazetărească, tactica a fost schimbată. *Lupta* nu mai dă nicio explicație. Campania *Aurorei* e incalificabilă!...

Nu suntem, precum se știe, prietenii politici ai d-lui dr. N. Lupu. Dimpotrivă, ne-am arătat de atâteaori de convingeri protivnice. Aceasta nu ne împiedică însă să regretăm, că fostul ministru de Interne ajunge abia acum la o constatare, care, pentru noi, de mult nu mai are nevoie de a fi demonstrată. Cine se mai îndoiește, că d-nii Mille, Honigman și Fagure, cunoscuții șampioni ai democrației tipărite, n'au reușit niciodată să aibe decât păreri gras retribuite? Ca să dorească războiul de eliberare a Ardealului, trebuia să-i plătească d-l Poklewsky-Koziel din fondurile cu cari se cumpără deobicei spionii. Ca să slujească lupta împotriva oligarhiei, au nevoie de pipăibile stimulente din partea fabricii Bragadiru.

D-l dr. N. Lupu, care e un om

sărac, n'o să reușească niciodată să intre în grațiile unor asemenea pirați ai mașinelor rotative. Și, toate campaniile dumisale vor rămâne campanii incalificabile.

Premiile „Dimineței“. — Lista lor, până mai acum câtăva vreme, nu era prea complicată. O casă pe strada Apelor Minerale, un dormitor de brad masiv, o mașină de tăiat macaroane și o duzină de nasturi automați. (Nu mai trebuie ac, nu mai trebuie ață, nu mai trebuie nevastă!) Dintr'odată, lucrurile s'au încurcat. Cel mai nou premiu al *Dimineței* a fost acordat unuia din cele treizeci și ceva de romane (productivă literatură română, te admir!) prezentate la concursul deschis de suspectul cotidian. Evenimentul e comemorat zilnic, de trei săptămâni încoace, la fiecare ediție, cu articole, cu notițe și cu foiletoane, cași cum cultura națională, abia de azi 'nainte a apucat pe făgașul ei adevărat. *Adevărul literar*, cealaltă anexă a presei din strada Sărindar, care ironizează cu o incisivă cruzime premiile Academiei române, a căzut în extaz în fața premiului d-lui Iacob Rozenthal, grație cărui (patria îi va fi recunoscătoare) avem, în fine, romanul românesc.

Și aceasta, cași toate celelalte, e tot o socoteală negustorească. Fostul corespondent din Galați al d-lui Simon Pauker, săltat prin combinații navabile și prin evident șantaj gazetăresc la situația de proprietar al două cotidiane, își plătește luxul rar de a figura ca unul din îndrumătorii literari ai României-întregite. Nu-l costă, combinația aceasta, de cât cincizeci de mii de lei. Nu e scump, și face. Dacă n'ar fi decât tobă reclamei, pe care o bat „șabăsgoimii“, de paisprezece zile încoace, în jurul tarabei compromise...

Să punem deci și de data aceasta lucrurile la punct. Dl Iacob Rozenthal

poate să-și atragă cetitori prin toate mijloacele. Să pună la loterie o vilă la Sinaia, un bilet de drum până 'n Palestina sau un portabac cu muzică. Sistemul s'a dovedit a fi bun. Așa s'a îmbogățit pe vremuri, și tot cu scrisul altora, răposatul Luigi Cazzavilan. Să nu se confunde însă literatura, cu ha-purile de catramină.

Românul românesc nu poate să se desvolte sub tutela d-lui Iacob Rozenthal, orice s'ar zice...

O sută... rea. Există, oricât nu s'ar ține seamă de ea, și o valută politică. La constatarea aceasta am ajuns din nou, acum trei zile, cetind darea de seamă a comitetului de-o sută dela Cluj. El se numește așa: comitetul de-o sută, din obișnuință. De fapt, cu d-l dr. Vaida în frunte și cu d-l Titu-Liviu Tilea 'n coadă, nu se adună niciodată mai mult de patruzeci. Cam atâți s'au strâns și ultima oară, în redacția ziarului *Patria*. Un prieten al nostru din tabăra adversă, care stă acolo, după propria lui mărturisire, prin puterea inerției, i-a socotit bucată cu bucată. Erau, exact, treizeci și opt de persoane.

Numărătoarea aceasta ne-a adus aminte de unele acțiuni depreciate, cari nu mai obțin la Bursă valoarea lor nominală. Pe hârtia cu grije tipărită stă scris în litere strigătoare cursul de emisiune: 100 lei. Oricând le poți cumpăra însă, la cel dintâi bancher, cu 48 și jumătate. Și bancherul e bun-bucuros că a scăpat de o pagubă. Atâta face și suta partidului național. E o poliță în plină scădere. Nu dă nimeni pe ea mai mult de treizeci și cinci de popamani.

Ieșiseră odinioară în Ardeal, după anul 1848, niște bani scăzuți, cari nu valorau decât 40 de creițari. Le zicea zloți răi, și poporul se ferea de ei. Așa e și suta partidului național. E, cum s'ar zice, o sută... rea.

Leonard e țărănist. — După îndelungate peregrinări prin presa independentă, — când achizitor de anunțuri la *Lupta*, când depozitar de ziare al *Adevărului* și al *Dimineții*, — dl. Leonard Paukerow și-a găsit în sfârșit cui-bul definitiv. S'a angajat redactor pentru Ardeal al ziarului *Aurora*, oficiosul partidului țărănesc. Țării albi ai dlui Ion Mihalache sunt reprezentați de-acum incolo, dincoace de Carpați, prin cămașa, de o culoare indoielnică, a excelentului publicist galițian. Țăranul român a dat astfel peste cel mai autorizat purtător de cuvânt al secularelor sale aspirațiuni anonime.

Iar noi, ce să zicem? Întâmplarea se însărcinează totdeauna să legitimizeze de minune lupta stăruitoare, pe care o ducem împotriva gazetăriei de speculă, unde samsarii șantajului sunt îndrumători de opinie publică și musafirii analfabeți sunt matadorii scrișului românesc. Deunăzi, unul dintre animatorii acestei piraterii a tiparului, dl. Const. Mille, s'a simțit dator cu o mică explicație, și a tras o linie de demarcație între presa de idei (pe care o scrie cine n'are altceva mai bun de făcut) și presa de informație (în slujba căreia ce adună toți cei cari năzuiesc spre o negoștorie rentabilă). În numele presei de idei, prin urmare, dl. Albert Honigman pune la dispoziția patriei adoptive directivele, gras retribuite, ale politicei sale democrate; în numele presei de informații trebuie să înghițim greșelile de gramatică ale decoratului reporter Nadler-Nedelea.

De-acum 'nainte apare însă la orizont un al treilea exemplar. Dl. Leonard Paukerow, după ce a slujit cu credință presa de idei și a strălucit vreme îndelungată în presa de infor-

mație, intră pe poarta triumfală de-a-dreptul în presa de partid. Vom ști, cel puțin, că lupta de clasă a plugarilor dintre Tisa și Dunăre se poartă cu ajutorul (dezinteresat) al veselilor emigranți din Cracovia. Astfel, publicistica românească tinde să ajungă din ce în ce mai mult o tarabă de condeie împrumutate. Cu dl. Leonard Paukerow în redacția *Aurorei* se face un pas înainte. Stăm bine!

Perpetuum mobile. — *Adevărul* a publicat de curând o scrisoare, redactată în termeni amicali, din partea ocnașului Măgărdici Sarchizian, dela închisoarea din Târgul Ocnei. Faptul n'ar merita să fie înregistrat aici, întrucât noi n'am avut niciodată o părere prea bună despre corespondența d-lui Calman Blumenfeld. Dar, cazul ni se prezintă ca o afacere senzațională, de vreme ce numitul locatar al salinelor de pe Trotuș, se zice că ar fi descoperit minunatul *perpetuum mobile*.

— „Fi-va oare aceasta, deslegarea marelui probleme a mișcării fără energia costisitoare, cunoscută până acum?“ se întreabă, foarte serios, „șabășgoimii“ respectivi. Ce să zicem? Știam mai demult că inventatorii de pe strada Sărindar se cam prăsesc prin fundul ocnelor. Cunoaștem de pildă câțiva redactori ai *Adevărului*, cari tot acolo, tăind sare în costum vârgat, au descoperit democrația universală și patriotismul internațional. Pentru ce n'ar fi și Măgărdici Sarchizian o excepție tot atât de onorabilă? Un singur lucru ni se pare ciudat. Să fii imobilizat la Târgul Ocnei, cu lanțurile de picioare, pentru zece ani, și în timpul acesta să deslegi taina fabulosului *perpetuum mobile*, iată ceea ce e prea puțin obișnuit.